

บทคัดย่อ

ระบบการดำเนินคดีอาญาของไทยนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นระบบการดำเนินคดีอาญาแบบกล่าวหาซึ่งถือว่าผู้ต้องหาเป็นประธานในคดี การดำเนินคดีอาญาในระบบนี้จึงต้องคำนึงถึงการปกป้องและคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในระหว่างการดำเนินคดีเป็นสำคัญ โดยสิทธิประการสำคัญอันหนึ่งของผู้ต้องหา คือ สิทธิที่จะได้รับทราบข้อหา เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาได้ต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ ซึ่งการที่ผู้ต้องหาจะทราบว่าตนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเช่นไรได้นั้น เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมของรัฐย่อมมีหน้าที่แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ

บทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ซึ่งมีการแก้ไขล่าสุดเมื่อ พ.ศ. 2547 แม้จะมีการแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งข้อหาแล้ว แต่ยังคงไม่ปรากฏความชัดเจนว่า การแจ้งข้อหาคือการแจ้งสิ่งใดให้ผู้ต้องหาทราบ และความแตกต่างในการใช้ถ้อยคำในบทบัญญัติของกฎหมายระหว่างคำว่า “ข้อหา” กับ “ข้อกล่าวหา” นั้นมีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร ประกอบกับการแจ้งข้อหาของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมของรัฐยังคงมีความเข้าใจว่า การแจ้งข้อหา คือ การแจ้งเฉพาะฐานความผิดเท่านั้น ทำให้ดูเหมือนว่า การแจ้งข้อหาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย มิได้อยู่บนพื้นฐานของการปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาอย่างเพียงพอ

อย่างไรก็ดี บทบัญญัติในเรื่องการแจ้งข้อหา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ภายหลังจากที่ได้มีการแก้ไข เมื่อปี พ.ศ. 2547 ที่ให้เจ้าพนักงานของรัฐ (คือผู้จับกุม และพนักงานสอบสวน) ทำการแจ้งข้อหาแก่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา ด้วยการแจ้งข้อเท็จจริงที่เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับหรือข้อเท็จจริงที่เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าได้กระทำความผิดแล้วจึงแจ้งฐานความผิดให้ทราบนั้น สอดคล้องและเป็นไปตาม “หลักฟังความทุกฝ่าย” (audiatur et altera pars) ซึ่งเจ้าพนักงานของรัฐผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและศาลผู้ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทจะต้องรับฟังข้อเท็จจริงจากคู่ความทั้งสองฝ่าย และให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะให้การแก้ข้อหาเพื่อต่อสู้คดี และเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐจะต้องแจ้งข้อหาให้แก่ผู้ต้องหาทราบ ซึ่งหลักกฎหมายดังกล่าวเป็นหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติ อันถือเป็นการสร้างหลักประกันขั้นพื้นฐาน ในอันที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาให้ได้รับความเป็นธรรม เมื่อต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

นอกจากนี้ การแจ้งข้อหา ยังมีผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตั้งแต่ชั้นจับกุม ชั้นสอบสวน และในชั้นพิจารณาคดี เช่น

- การใช้ดุลยพินิจของศาลในการพิจารณาออกหมายจับผู้ต้องหาหรือการอนุญาตให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราวซึ่งขึ้นอยู่กับความหนักเบาแห่งข้อหา
- สิทธิในการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายในกรณีที่มีการแจ้งข้อหาเพื่อดำเนินคดีกับผู้ต้องหาในฐานความผิดที่เบากว่าความเป็นจริง
- ผลกระทบที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางแพ่งของผู้ต้องหาในกรณีคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญา รวมทั้งผลกระทบที่เกี่ยวกับเสรีภาพของผู้ต้องหา ในเรื่องระยะเวลาการถูกควบคุมตัว เป็นต้น
- การใช้ดุลยพินิจในการแจ้งข้อหาเพื่อให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน เช่น การขอออกหมายจับ การคัดค้านการปล่อยตัวหรือประกันตัวผู้ต้องหา อำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหา เป็นต้น
- ผลของการแจ้งข้อหากับการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาและอำนาจฟ้องคดีของพนักงานอัยการ
- การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลที่จะไม่ถือว่าเป็นเรื่องนอกฟ้องนอกประเด็น และเป็นเรื่องที่โจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ

ทั้งนี้ การแจ้งข้อหาปรากฏอยู่ในขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาแทบทุกขั้นตอน ทั้งในชั้นก่อนพิจารณาคดี คือ การแจ้งข้อหาในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน และการแจ้งข้อหาในชั้นพิจารณาคดี โดยตามบทบัญญัติของกฎหมายไทยปรากฏว่ามีการใช้คำว่า “ข้อหา” และ “ข้อกล่าวหา” ปะปนกันอยู่ แต่ทั้งสองคำนี้ต่างก็มีความหมายไปในแนวทางเดียวกัน คือหมายถึงรายละเอียดของการกระทำทั้งหลายที่ถูกกล่าวอ้างว่าเป็นการกระทำความผิดตามที่กฎหมายนั้นกำหนด และเมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของการแจ้งข้อหาที่ต้องการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและในขณะเดียวกันก็ถือเป็นข้อผูกพันการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้ดำเนินการไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น ความหมายของการแจ้งข้อหาที่ถูกต้องจึงหมายถึงการแจ้งเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ผู้ต้องหาได้ก่อขึ้นและยืนยันให้ผู้ต้องหาทราบด้วยว่า การกระทำของผู้ต้องหานั้นเข้าข่ายเป็นความผิดอาญาฐานใด ซึ่งหากบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทุกฝ่ายเข้าใจความหมายการแจ้งข้อหาไปในแนวทางเดียวกันนี้ ย่อมไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการนิยามศัพท์คำว่า “ข้อหา” และ “ข้อกล่าวหา” ในบทบัญญัติของกฎหมายแต่อย่างใด เพียงแต่ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมและปรับปรุงถ้อยคำในบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการแจ้งข้อหาให้มีความชัดเจนมากขึ้น

Abstract

The Thai criminal procedure is the accusatorial system in which alleged offenders are the subject matter of the cases. The consideration of the protection of the alleged offenders' rights during the accusation process, therefore, in this system is in need. One of the most important alleged offenders' rights is a right to know their offence accusation where the alleged offenders have an opportunity to defend themselves. So, it is a duty of government officers of the administration of justice to inform the alleged offenders with the charge they are accused.

Even though, there is a provision of giving accusation to the alleged offenders in the Thai criminal procedure law, which has lately amended in year B.C. 2547, it is still uncertain about the kind of details that the officers must inform the offenders and the context of the criminal procedure law itself is lacking in clarity when it mixing uses the terms "charge" and "accusation" because the meaning of the two words can be interpreted in either the same way or different one. It is argued, moreover, that the basic rights of the offenders may not be well protected since the officers of the administration of justice believes that it is enough to inform only a count of the charge without any details.

Nonetheless, the provision of giving accusation to the alleged offenders in the Thai criminal procedural law, which amended in year B.C. 2547, impose the duty upon the government official such as arrester and inquiry officer to notify the arrested persons or alleged offenders of the facts together with the details about the arrest or the fact that provide the details of the wrongful act before giving the accusation to the alleged offenders, which asserted to be in the line with the fundamental principle of "audiatur et altera pars" (both sides must be heard). In this system, then, the government officers and the courts that dispose of the matter in dispute must hear from both sides and give the alleged offenders or accused a right to make a statement with the aim of put up the defence. It is argued, furthermore, that it is a government officers' duty to give accusation to the alleged offenders in order to protect the alleged offenders' rights that are the natural

principle of justice and create as a security to the alleged offenders when they come to criminal procedure.

In addition, the processes of giving accusation to the alleged offenders have also significant impacts on all criminal processes from making an arrest, proceedings of an inquiry to procedure a case in the court such as ;

- the discretion of the judge to issue the warrant of arrest or to grant provisional release that depend on the gravity of the charges;

- the right to institute a criminal prosecution by the injured persons in the case where the alleged offenders have been informed their offence accusation that is less serious than they should have actually been accused;

- the effects in relation to the civil liability of the offenders in the civil claim in connection with an offence, including to the effects that related to the liberty of the offenders on the length in custody;

- the discretion of the inquiry official to facilitate their duties such as the issuance of warrant of arrest, the objection to release or bail the alleged offenders ,or the power of detention the alleged offenders etc.;

- the consequence of giving accusation to the admissibility of evidences and the power to institute a criminal case by the public prosecutors;

- the trial by the court must be relevant to the charge and the conviction must be seek by the prosecutor.

In summary, the giving accusation is found in nearly all processes in the criminal procedure even in the pre-trial procedure i.e. during the time of arrest or inquiry process, and during the trial. It is found that there are mixing uses of the term “charge” and “accusation” in many contexts throughout the law even though they are intended to give the same meaning which is the details of the acts that are claimed to be offences provided by the laws. It is stated, however, that the real meaning of the giving accusation should be the process in which the alleged offenders must be informed by the official about the events or circumstances that have done by them and be confirmed that such acts are considered as a particular offence when the objective of the alleged offenders’

rights to know their offence accusation and the lawfulness of the officers in the administration of justice to perform their duties are in place. Finally, if all of the officers have clear and same understanding of those two terms, it is in the opinion that there is no need to newly define the two terms at all, but just make some amendments to the criminal procedural law in order to make the objective of the giving of accusation more comprehensible are enough.